

Anexă nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina**

**EDUCAȚIE MUZICALĂ PENTRU MINORITATEA
MAGHIARĂ**

Clasele a V-a – a VIII-a

București, 2017

Bevezetés

A Zenei nevelés iskolai programtervezete egy kurrikuláris ajánlat a magyar kisebbség V-VIII. osztályos diákjai számára. Az általános kerettatervben a művészetek című fejezethez tartozik, amelyet heti 1 órában tanítanak.

A zenei nevelés programja kompetencia alapú tervezési modell alapján volt kidolgozva. A program, felépítése alapján hozzájárul a gimnáziumi diák profiljának a kialakításához. A tantárgy szerint a nevelés iránya a kompetenciától indulva hangsúlyozza a tanulás célját, a diákok személyiségének kialakításában.

A zene tanulmányozása régi hagyományra tekint vissza valamennyi oktatási rendszerben, rendkívül fontos szerepe lévén az emberek életében. Nap mint nap, önként, vagy önkéntelenül, különböző zenét hallgatunk. A legújabb kutatások azt bizonyítják, hogy a különböző zenei események meghatározó szerepet játszanak a fiatalok életében: személyes elégedettséget, lelki gazdagságot, közösségi élményt nyújtanak.

A zenei nevelés folytatja és feltárja azt a területet, amelyet az elemi osztályokban a *Zene és mozgás* nevű tantárgy keretében elkezdődött intuitív nevelés terén elértek. A III. és IV. osztályban fokozatosan bevezették a zenei írás-olvasás bizonyos elemeit a hangmagasság és időtartamra vonatkozóan. Ezek tudatos felhasználásában egy pedagógus irányítása alatt kombinálva a zenei és mozgás elemeket.

A zenei nevelésre jellemző sajátos tevékenységek felkeltik az érdeklődés a művészet és kultúra irányában, hozzájárulnak a zenei ízlés kialakulásához, fejlesztik az esztétikai érzéket, a képzelőerőt és a kreativitást, a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei memóriáját, de ugyanakkor olyan általános dolgokat mint az érzékenységet, önbizalmat, önfegyelmet, koncentrációt, pozitív viselkedést. Mindez egy szakképzett pedagógus irányítása alatt valósul meg.

A tanterv szerkezete magába foglalja még a következőket:

- általános kompetenciák
- sajátos kompetenciák és tanítási tevékenységek
- tartalom
- módszertani javaslatokat

A kompetenciák, a tanulás útján szerzett ismeretekből, készségekből, attitűdökből épülő strukturális egységek, amelyek segítségével bizonyos területek sajátos és általános problémáit tudjuk megoldani.

Az **általános kompetenciák**, amelyek a zenei nevelés terén alakultak ki, kiemelik a diák ismeretanyagát a teljes gimnáziumi ciklusra nézve.

A **sajátos kompetenciák** az általános kompetenciákból származnak. Egy tanév alatt alakulnak ki, és jelzik az általános kompetenciák fejlődési szakaszait. Ezek kialakításáért a program tartalmazza a **tanítási tevékenységeket**, melyek értékesítik a diák konkrét tapasztalatait és bizonyos tanulási kontextusnak megfelelő tanulási stratégiákat tartalmaznak.

A tanterv rugalmas és megengedi a szaktanárnak, hogy akár módosítsa, kiegészítse vagy cserélje a tanítási tevékenységet, ezáltal egy személyre szabott tanulási folyamatot biztosítva. Ilyenformán a program által előírt kompetenciák kialakulása az osztály és a diák sajátosságait veheti figyelembe.

A tanulási tartalmak a szakterület alapelemei, információ ismereti eszközei, melyek során kialakulnak a kompetenciák. A tartalmakat három csoportra lehet osztani:

- vokális és hangszeres előadás
- a zenei nyelv elemei
- heterónom és interdiszciplináris kulturális vonatkozások

A **dalkészlet javaslat** is fontos része a tervnek, amely tartalmazza a zenehallgatásra és megtanulásra ajánlott zenedarabokat.

A módszertani javaslatok keretében fogalmak tisztázására, ajánlott didaktikai stratégiákról és folyamatos kiértékelési technikákról van szó.

A Zenei nevelés tantárgy megőrzi hagyományos jellegét, de ugyanakkor felveti a heteronóm és interdiszciplináris megközelítés lehetőségét is, utalva a tanult elemi és gimnáziumi tantárgyakkal kapcsolatban. Ajánlani lehet olyan témákat is, amelyek a zene és más tantárgyak kapcsolatát (irodalom, képzőművészet, történelem, földrajz) is felfedezi.

Az új tanterv bátorítja a hangszertanulást, újabb technológiák használatát, de ugyanakkor megőrzi a zeneelmélet és zenetörténelem fontosabb tartalmait.

A tanterv felépítése, a tapasztalatok alapján elősegíti az érzelmek kifejezését ének által, valamint a meghallgatott zeneművek tartalmának megértését, hangsúlyozva azokat az érzelmi, értelmi vetületeket, amelyek hozzá járulnak a tanulók személyiségének a kialakításához.

Általános kompetenciák:

- 1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által**
- 2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása**
- 3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti kiértékelése**

V. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanítási tevékenységek

1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által

V. OSZTÁLY
1.1. Egy és két szólamban való tiszta énekítés betartva a zenemű előadására vonatkozó utasításokat <ul style="list-style-type: none">- légzési és hangképzési gyakorlatok- intonációfejlesztő gyakorlatok- egyenletes lüktetés begyakorlása- gyermekdalok, népdalok és egyszerű zeneművek előadása
1.2. Ritmuskísérettel előadott zeneművek <ul style="list-style-type: none">- ritmusgyakorlatok- dallam és ritmuskíséret összehangolását segítő gyakorlatok (egyszerű hangszerek)
1.3. Egyszerű hangszeres művek (részletek) előadása *) <ul style="list-style-type: none">- hangszeres gyakorlatok (blockflöte)- csoportos hangszerstanulás

*) Abban az esetben ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása

V. OSZTÁLY
2.1. Alkalmazzák a tanult, zenei hang magasságát meghatározó kifejezőeszközöket, pentaton dallamok és C-dúr, a-moll hangnemben lévő dallamok leolvasásában. <ul style="list-style-type: none">- hallás után tanult énekek kottaképhez való társítása.- játékok szervezése a hangok intonálása, felismerése és írása begyakorlására- kottaolvasási gyakorlat- dúr és moll jelleg közötti különbség- kreativitási gyakorlat: dallamszerkesztés- hangsorok éneklése, hangszereken való lejátszása, egész és félhangok megkülönböztetése
2.2. Hangjegyértékek és szünetjelek használata egyszerű zeneművekben <ul style="list-style-type: none">- egyszerű ritmusgyakorlatok- matematikai összefüggés a különböző időtartamú hangjegyértékek között- ritmusgyakorlatok különböző ütemekbe (2-es, 3-as, 4-es)- kreativitást fejlesztő gyakorlatok: játékos ritmusgyakorlatok
2.3. Dinamikát és hangszínt kifejező eszközök használata <ul style="list-style-type: none">- a dinamikai kifejezések megkülönböztetése az előadott zeneművekben- kreatív játékok: a dinamikai jelek megváltoztatása egy előadott zenei részlet keretében és a kialakult különbségek észrevétele- hangszerek megkülönböztetése hangforrásuk alapján- a hangtípusok színének megkülönböztetése, a használt magán- és mássalhangzók alapján- különböző zenei együttesek hangszínének felismerése

3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti kiértékelése

V. OSZTÁLY
3.1. A tanult ismeretek felfedezése és alkalmazása zenehallgatás keretében - megfigyelési kritériumrendszer kialakítása - zenei témák memorizálása és éneklése
3.2. A zenehallgatás során kialakult értelmi és érzelmi állapotok leírása - kötetlen beszélgetés a zeneművek értelmi és érzelmi tartalmáról - kreativitást fejlesztő gyakorlat: egy zeneszerzővel folytatott képzeletbeli beszélgetés
3.3. Bizonyos zeneművekben a történelmi háttér hatásának felismerése - nagy zeneszerzők életének és műveinek ismerete - történelmi háttér hatásának megfigyelése a kor zeneműveiben

A tanítás tartalma

Terület	Tartalmak
Énekes és hangszeres* tevékenységek	Hangképző gyakorlatok: egységes hangszín kialakítása, tiszta intonáció, helyes légzés, világos szövegkiejtés; hangerő és tempó tudatos alkalmazása; a tanár vezénylőmozdulatainak tudatos követése.
A zenei kifejezőeszközök: készségfejlesztés és ismeretek - A hangról általában. A zenei hang tulajdonságai:	<p>Ritmus</p> <p>Az I-IV. osztályban tanult ritmuselemek és ütemfajták ismétlése.</p> <p>Tudatosítás: a hangértékek és ütemfajták megnevezése: negyed, nyolcad, negyed szünet, félhang érték, 2/4-es ütem; 4/4-es ütem, egészhang, fél és egész szünet; 3/4-es ütem, értéknyújtó legato, értéknyújtó pont, pontozott félérték; a zászlóval írt nyolcad és szünete. A tanult értékek összefoglaló táblázata.</p> <p>Új anyag: ritmusképletek: szinkópa, pontozott negyed-nyolcad (éles és nyújtott ritmus). Korona.</p> <p>Dallam</p> <p>Az I-IV. osztályban tanult dalok ismétlése és új dalok tanulása (részben kottából, részben hallás után).</p> <p>A dalok hangkészlete (fokozati sorrendben): szó-mi, lá-szó-mi, szó-mi-dó, dó-ré-mi, lá-szó-mi-ré-dó, majd kiegészítve: felső dó, alsó lá-szó, fá, ti, alsó ti.</p> <p>Új hangmagasságok: felső ré-mi;</p> <p>Dallami legato.</p> <p>Zenei jelzések a kottaképben</p> <p>Ismétlőjelek, prima/secunda volta, Da Capo al Fine;</p> <p>Tempojelzések, metronóm (Allegro, Allegretto, Moderato, Andante);</p> <p>Dinamikai jelek: p, mf, f, crescendo-decrescendo.</p> <p>Többszólamú érzék fejlesztése</p> <p>Kánon két és három szólamban, két és háromszólamú egyszerű ritmusgyakorlatok, ritmus és dallami osztinató, váltott orgonapont dó-szó, hangokon.</p> <p>Formaérzék fejlesztése</p> <p>Az I-IV. osztályban gyakorolt formai egységek felismerése a már ismert és az újonnan tanult dalokon: strófa, dallamsor, refrén; részek közötti viszonyok (azonos, hasonló, különböző), a felépítés elvei (ismétlés, visszatérés, variálva is, összefűzés); rondó. A ritmus és a dallam tagoló szerepe a strófában; a részek aránya (ütemszámmal mérve).</p> <p>**Improvizáció</p> <p>Kétütemes ritmus/dallamegységek alkotása; összefűzésük az ismert formaépítési elvek szerint; egyszeres dallamegységek tükör és rák menetben.</p>

Terület	Tartalmak
A zenei műveltség elemei	<p>Az I-IV. osztályban gyakorolt megfigyelési szempontok alkalmazása: azonos és különböző, visszatérő részek, hasonlóság és variáció. Hangszínek: énekhang-színek, hangszerek hangszínei: fúvós, ütős és vonós hangszercsoportok (néhány jellegzetes népi hangszer is).</p> <p>Mi az hogy: népi együttes, táncház (hangszeres együttes, néptánc, hangszeres és énekelt táncdallam).</p> <p>Könnyen énekelhető témák memorizálása kottából (például: sétatéma Muszorgszkij: <i>Egy kiállítás képeiből</i>). A többször meghallgatott zeneművek jellegzetes részleteinek felismerése.</p> <p>Ismeretek a meghallgatott zeneművekkel kapcsolatban: zeneszerző, a mű címe.</p>

Dalkészlet-javaslatok

Árkot ugrott a szúnyog; A bundának nincs gallérja (népies dal); *Cântecul miresei; Dalra táncra* (kánon); *Énekeljünk, énekeljünk; Elmegyek, elmegyek; Hová mégy, hová mégy; Haj, Dunáról; Hull a szilva; Hüccs ki disznó; Joc din Oltenia; Jaj, de jó, hogy makk is van; Kelj föl, juhász; Kicsi vagyok, nagy az eszem; Kiment a ház az ablakon; Készen áll már a híd; Kolozsváron egy almafa; Látom a szép eget; Megismerni a kanászt; Összegyűltek az izsapi lányok; Szűröm volna, tarisznyám; Treci ploaie; Újévi köszöntő; Virágos kenderem;*

Ádám Jenő: *Szállj, szállj pille;*

Moniot D'Arras: *Oly jó a nyár;*

Bárdos Lajos: *Öreg kutya,*

Pretorius: *Hólobos téli ég,*

Terényi Ede: *Szi mondóka, Táncoló,*

Vermesy Péter: *Pimpimparé, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 23.*

Zenehallgatási javaslatok

Népzenei felvételek: tetszés szerint válogatott szokásdalok és táncdallamok.

Bartók Béla: *Gyermekeknek, fűzetek, Hegedűduók, Román táncok, C-dúr rondó, Este a székelyeknél;*

Johann Sebastian Bach: *Ana Magdalena; Bach-fűzetből: Menüett, az I. Brandenburgi verseny III. tétele;*

L. v. Beethoven: *részlet az V. szimfónia IV. tételéből, az I. szimfónia III. tétele;*

G. Enescu: *I. rapszódia;*

S. Drăgoi: *Divertiment rustic;*

Kodály Z.: *részletek a Hány János-ból (vagy a szvitből), például Bécsi harangjáték, Ábécédé, Napóleon csatája; részletek a Székelyfonó-ból, a Marosszéki táncok-ból, a Páva variációk-ból;*

W. A. Mozart műveiből: *Kis éji zene, II-III. tétel, Á-dur szonáta: Török induló; részletek*

M. Muszorgszkij: *Egy kiállítás képei* című művéből;

S. Prokofjev: *Péterke és a farkas;*

R. Schumann: válogatás a *Gyermekjelenetek* albumból.

Függelék:

Az I-IV. osztály anyagának ismétlését az osztály tudásszintjéhez kell alkalmazni - kb. egy félévnyi időtartamban; a hangsúly a készségfejlesztésen és az ismeretek tudatosításán van.

**Improvizációnál: kétszólamú ritmusgyakorlatok, a kíséret hangszínének változtatásával (taps, kopogás, dobantás, ritmushangszerek).

VI. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanítási tevékenység

1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által

VI. OSZTÁLY
<p>1.1. Egy és két szólamban való folyékony, kifejező vokális előadás</p> <ul style="list-style-type: none"> - légzési és hangképzési gyakorlatok, egyenletes lüktetés begyakorlása - kétszólamú éneklés: reszponzoriális, kánon, orgonapont, osztinató - intonációfejlesztő gyakorlatok
<p>1.2. Hallás és kotta utáni énektanulás</p> <ul style="list-style-type: none"> - tudatos memorizálási gyakorlatok - kottaolvasási gyakorlatok
<p>1.3. A kóruspróba közösségi munkafegyelmében való beilleszkedés</p> <ul style="list-style-type: none"> - kóruspróbák - szólampróbák - csoportos éneklés fejlesztése
<p>1.4. Hangszeres kísérettel való éneklés, könnyű hangszeres* zenedarabok előadása</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanár vagy diákok által megszólaltatott hangszeres kíséret - sajátos hangszeres gyakorlatok (fúvós, vonós, ütős) - hangszercsoportok előadásának összehangolása az egységes tempó szempontjából

**)Abban az esetben ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.*

2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása

VI. OSZTÁLY
<p>2.1. Egyszerű hangközök gyakorlati alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű hangközök (tisztá prim- tisztá oktáv) - hangközfelismerés magyar népdalokban - hallásfejlesztő gyakorlatok hangszer segítségével
<p>2.2. Bizonyos hangnemek és népi hangsorok használata</p> <ul style="list-style-type: none"> - szerkezetfelismerés: dúr és moll hangnemben - egy előjegyzéses hangnemek használata - kevés hangú és pentaton rendszerek szerkezeti különbségének felismerése - gyakorlatok: tonális és modális hangzásvilág felismerése hangszer segítségével
<p>2.3. Különböző ritmusképletek alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> - felütés (időre és részidőre) - szinkópás és kontratimpes ritmusgyakorlatok - szöveg és zene hangsúlyának egybeesése Kodály Zoltán gyermekeknek írt kórusműveiben
<p>2.4. Bizonyos zeneszerzési technikák felismerése</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy, kettő, háromtagú formák - variációs formák - improvizációs gyakorlatok: tanult ritmusképletek

3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti kiértékelése

VI. OSZTÁLY

3.1. Zenei ismeretek alkalmazása zenehallgatásban, tájékozódás a zenei életben

- *társasjátékok*
- *versenyek*
- *zenehallgatás*
- *zenés előadásokon való részvétel*
- *iskolai és iskolán kívüli, kulturális rendezvényekbe való bekapcsolódás*

3.2. A zene és más művészeti ágak közötti kapcsolatok elemzése

- *zene és szöveg kapcsolata*
- *hangszeres kísérőzene különböző projektekhez*
- *irodalom és zene (programzene) kapcsolata*
- *multimédia*

A tanítás tartalma

Terület	Tartalom
<p>Énekes és hangszeres* tevékenységek</p>	<p>Hangképzés: A hangterjedelem bővítése kétvonalas g-ig; a hangerő növelése. Dinamikai árnyalatok, hangszínek, tempó, hangsúlyok énektechnikai megoldása.</p> <p>Népdalok tiszta és kifejező éneklése, szép szövegmondással, csoportban és egyénileg.</p> <p>Kánonok, könnyű, kétszólamú darabok előadása.</p>
<p>A zenei kifejezőeszközök: készségfejlesztés és ismeretek</p>	<p>Ritmus Tizenhatodérték és szünet, pontozott nyolcad-tizenhatod (kis éles és nyújtott ritmus); 3/8-os ütem; felütés és csonka ütem, kontratimp.</p> <p>Dallam Új hangmagasságok: a kétvonalas oktávszakasz <i>f</i> és <i>g</i> hangja. Hangközök: prim, oktáv, kis- és nagyszekund (egész és félhang lépés), kis- és nagyterc, kvart, kvint, szeksz, szeptim. Pentaton hangsorok: <i>lá, dó, ré, mi, szó</i> végződés; átfutó idegen hangok. Pentachord és hexachord. C-dúr hangsor, természetes á-moll. Módosítójelek Zenei jelzések a kottaképben Előadásmód jelzése: népdalokban Tempo giusto, Parlando, Rubato; audíció keretében: Maestoso, Alla marcia. Tempójelzések: accelerando, rallentando. Többszólamú érzék fejlesztése Az V. osztály gyakorlattípusai az új zenei elemekkel bővítve; a funkcióérzék megalapozása: első és ötödik fokú akkordok felbontásban és együtthangzásban, funkciós felépítésű dallammal társítva. Formaérzék fejlesztése Az előző ismeretek kiegészítése: motívum, frázis, periódus (zárlati ellentét); külső és belső bővülés. **Improvizáció Irányított gyakorlatok (lásd függelék)</p>
<p>A zenei műveltség elemei</p>	<p>Mit jelentenek a következő fogalmak: énekar (egynemű, vegyes) szimfonikus zenekar (hangszercsoportok és felállítás); opera (műfaj és intézmény)?</p> <p>A többször meghallgatott művek témájának felismerése, éneklése, elemzése a formai ismeretek szintjén.</p> <p>Ismeretek a meghallgatott művekkel kapcsolatosan: zeneszerző, a mű címe, az előadó milyensége (szóló hangszer, ének, zenekar stb.).</p> <p>A zenehallgatás anyaga: kis formák (miniatűrök, szvitek, variációs formák, kórusművek).</p> <p>Társasjátékok, versenyek: művek és témák felismerése, szerzők megnevezése stb.</p>

Dalkészlet-javaslatok

A kenderem kiázott; Által mennék én a Tiszán, Arokiparti kökény; Alunelul; Balog Adám nótája (népies dal); Cununa; Csömödéri falu végén; Egy szem búza; Ej, haj, vadliba; Erdő, erdő, de magas a teteje; El kéne indulni; Egy nagyorrú bolha; Este van már nyolc óra; Ébred már a hajnaltündér (kánon); Elvesztettem páromat; Esik eső; Ej, haj, gyöngyvirág; Fúdd el, jó szél; Hidló végé; Hervad az a rózsza; Ha felmegyek a gyalui nagy hegyre; Hej, fűrjecs-kém; Hopp, hopp, itt is; Három szabó legények; Házasodik a tücsök; Keresztúri saláta; Körtéfa; Kolozsváros olyan város; Kis pej lovam; Kifeküdtem én a magas tetőre; Kőműves Kelemen; Madárka, madárka; Már ébred a hajnal; Megrakják a tüzet; Mikor én még legény voltam; Meghalok Csurgóért; Miorița, Repülj, páva; Szántottam gyöppöt; Szél fut a nádason; Van már nekem szép új csizmám; Vai, sáracul pui de cuc.

Ádám Jenő: *Hull a hó;*

Bárdos Lajos: *Ősz (kánon), Májusi kánon, Ringató, Két kis madár;*

Brahms: *Bölcsődal;*

Beethoven: *Örömóda; Cherubini: Dó-dó kánon;*

N. Ionescu: *Ceata lui Pițigoi;*

Jagamás János: *Három szabó legények;*

Kodály Zoltán: *Jaj, de árva, Ég a gyertya, Fújj, szél, fújj;*

D. G. Kiriac: *Hora mare, Revedere;*

A. Pop: *Cântec de pace;*

Vermes Péter: *Pimpimpáré 17, 18, 19, 20, 22, 28, 30, 32, 40, 46, 47.*

Zenehallgatási javaslatok

J. S. Bach: *H-moll szvit (részletek);*

Bartók B.: *Mikrokozmosz 1.14. Kérdés és felelet, 1.16. Párhuzamos mozgás, 1.31. Tánc kánon-formában, II.65. Párbeszéd; Magyar képek (válogatás).*

L. v. Beethoven: *Für Elise; Kontratáncok;*

L. Boccherini: *Menüett;*

J. Brahms: *Bölcsődal, Magyar táncok;*

B. Britten: *Variációk és fuga egy Purcell témára (részletek);*

f. Chopin: *Valcerok;*

S. Drăgoi: *Miniatűrök zongorára;*

G. Enescu: *Impresii din copilărie; II. rapszódia;*

Erkel F.: *Hunyadi László (részletek: Meghalt a cselszövő, Palotás);*

E. Grieg: *Peer Gynt - szvit (részletek);*

J. Haydn: *Ústdob szimfónia, II. tétel; Händel: Vízió (részletek);*

Kodály Z.: *Páva variációk (zenekar, részletek) és Felszállott a páva (vegyeskar Ady szövegére), Mátrai képek;*

W. A. Mozart: *Jupiter szimfónia - Menüett, Figaro házassága (Figaro, Cherubino);*

C. Porumbescu: *Ballada.*

Függelék:

-Intonációs gyakorlatok a hangközök és a tanult hangnemek rögzítésére: a pentatónia dallamfordulatai; diatonikus dallamfordulatok pentachordban, hexachordban, C-dúrban és a- mollban; az utóbbiakban: hármashangzat első és ötödik fokra.

-** Az improvizációs gyakorlatokban az irányítás szempontjai kövessék a formaérzék- fejlesztés fokozatait: alkossanak megadott motívumokból frázist, periódust, bővítsék, szűkítsék. Megkezdett dallamot egészítsenek ki nyitott, majd zárt frázissá, kapcsolják össze periódusként.

VII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanítási tevékenység

1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által

VII. OSZTÁLY
<p>1.1. Homofón és polifón elemeket tartalmazó, változatos, vokális zeneművek előadása</p> <ul style="list-style-type: none"> - hangképzés, intonációs gyakorlatok, frazírozás, kiejtés - ritmikai és intonációs gyakorlatok harmóniai és polifóniai kontextusban - zenehallgatás
<p>1.2. Énekek és kórusművek hangszeres kísérete*)</p> <ul style="list-style-type: none"> - jellegzetes technikai hangszeres gyakorlatok - hangszercsoport gyakorlás a tempó fokozatos növelésével - dinamikai különbségek, tempóbeli különbségeket és kezdést koordonáló gyakorlatok
<p>1.3. Különböző műfajú zenedarabok egyéni előadása (hangszerkíséret, nagtív, karaoke)</p> <ul style="list-style-type: none"> - a diák hangjának megfelelő repertoár (saját tulajdonságok tudatosítása) - előadásrögzítés, hibajavítás - énekes/hangszeres improvizációs játékok - a kijelölt zeneművek előzetes elemzése
<p>1.4. A szöveg és a színpadi mozgás társítása a zeneművek üzenetének kifejezése céljából</p> <ul style="list-style-type: none"> - a zenei kifejezés és a szöveg üzenete közötti kapcsolatok: elemzés - az előadott zenemű típusának megfelelő színpadi mozgásgyakorlatok - a próbához, rendezéshez szükséges színpadi elemek létrehozása - színpadi improvizációs játékok

*) Abban az esetben ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása

VII. OSZTÁLY
<p>2.1. Partitúrából való éneklés a tanultakat alkalmazva</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyszerű zenemű leolvasása az intonáció és ritmus koordonálása szempontjából - sajátos dinamikai és agogikai különbségek hozzáadása - ritmus és intonáció koordonálását segítő hangszerek alkalmazása - zenei hallást fejlesztő gyakorlatok a dúr és moll hangzás megkülönböztetése céljából
<p>2.2. Az alkalmi módosítójelek és szerepük a tanult vagy meghallgatott zenedarabokban</p> <ul style="list-style-type: none"> - a módosított hangok vezérhangszerű feloldásának megfigyelése - kísérlet a kromatikus hangok dallamba való bevitelére
<p>2.3. Improvizáció, ismétlés, szekvencia és zenei kontraszt felhasználása dallamalkotásában</p> <ul style="list-style-type: none"> - improvizációs gyakorlatok - daltörédeket kombináló gyakorlatok - dallamalkotási gyakorlatok megadott kezdőmotívummal - zeneszerzési technikákat észlelő és alkalmazó gyakorlatok <i>exerciții de observare și aplicare a unor procedee componistice</i>

3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti értékelése

VII. OSZTÁLY	
3.1. A meghallgatott zeneművek közötti minőségi különbségek megbeszélése, a témák memorizálása és éneklése	<ul style="list-style-type: none"> - zenei memóriafejlesztő gyakorlatok - személyes benyomások megbeszélése a meghallgatott zeneművekkel kapcsolatban - kritériumrendszer létrehozása a zeneművek minőségének elemzésére - csoportbeszélgetés a bizonyos alkalmakhoz kötött zeneművek jellegzetességeinek felismeréséről
3.2. Színpadi műfajok és ezek részeinek felismerése	<ul style="list-style-type: none"> - gyakorlatok a zenei műfajok felismerésére és megkülönböztetésére - gyakorlatok a zeneművek tételeinek felismerésére
3.3. A zene, a tudomány és természet kapcsolatának felfedezése	<ul style="list-style-type: none"> - matematikai összefüggés a különböző időtartamú hangjegyértékek között - a zenei hang spektrogram által meghatározott változásai - leíró részek felfedezése bizonyos zenei művekben - opera és koncert előadás előtti felkészítés

A tanítás tartalma

Terület	Tartalom
Énekes és hangszeres* tevékenységek	Hangképzés: a VI. osztály tervében jelzett szempontok szerint. Oldottabb metrikájú parlando, rubato éneklés gyakorlása
A zenei kifejezőeszközök, készségfejlesztés és ismeretek	<p>Ritmus Triola; 6/8-os ütem; vegyes összetételű és váltakozó ütemek.</p> <p>Dallam Ismétlés: a dúr és moll jelleg tudatosítása és begyakorlása. A módosítójelek alkalmazása. Összhangzatos és dallamos á-moll.</p> <p>Népi/egyházi hangnemek = a diatonikus hangrendszer természetes hangjainak kvintsora (F-C-G-D-Á-É-H), a fokokra felépíthető hangsorok: a középponti D-ből két irányban: moll jellegűek (dór, eol, fríg, esetleg lokriszi), dúr jellegűek (mixolid, jón, líd). A hangnemek rokonságát a tetrachordokból célszerű levezetni.</p> <p>Előjegyzés: G-dúr, e-moll; F-dúr d-moll.</p> <p>Tempo-dinamika: az előzőleg tanultak gyakorlása.</p> <p>Többszólamú és tonális érzék fejlesztése Hangzatfelbontásos fordulatok éneklése, majd egyidejű hangoztatása; hangszeren játszott akkordok jellegének felismerése; jobb képességű osztályban I-IV-V-I hangzatok összefűzése dúrban és mollban.</p> <p>Az együtthangzás szerkesztési módozatai: homofónia és polifónia, utóbbiban imitáció (lásd: <i>Függelék</i>)</p> <p>Formaérzék fejlesztése Kis két- és háromtagúság. Ereszkedő és emelkedő kvintismétlés, visszatérő szerkezet a magyar népdalokban. Szekvenciás ismétlés a dallamstrófaban.</p> <p>**Improvizáció: Bővülés, kvintismétlés, szekvencia (lásd: <i>Függelék</i>).</p>

Terület	Tartalom
<p>A zenei műveltség elemei</p>	<p>Fogalmak jelentésének ismerete: opera, operett, daljáték, balett; egyházi és világi zene. Kamarazene, kamaraegyüttes (röviden, a lényeges megkülönböztető jegyek alapján).</p> <p>Egy-egy zenés színpadi mű tartalmának olvasása, elmesélése; a szereplők és azok hangfajának megnevezése.</p> <p>A zenés színpadi művek szerkezeti részeinek felismerése: nyitány, felvonás, színpadi kép, jelenet; szolisták áriája, vokális együttesek, kórus, zenekar; prózai szöveg és balett-betétek.</p> <p>A zenehallgatásra szánt művek könnyebb témáinak memorizálása.</p> <p>Népzenei ismeretek (magyar és román népzene): alkalomhoz kötött dalok: a téli ünnepkör dallamai: regösének, karácsonyi kántáló, újévi köszöntő, farsangos; román népzene: kolinda, sorcova, turca, plugușor. Tavaszi és nyári szokások: esőkérő (paparuda), aratódal. Életszakaszok dalai: gyermekdal, párosító, (román: lioara), lakodalmas, sirató. Alkalomhoz nem kötött műfajok: ballada (az irodalmi ismeretek felhasználásával), lírai dalok: régi rétegek (pentaton - ereszkedő kvintváltó, egyéb ereszkedő). Régi diatonikus dallamok. Román népzeneben: dojna és dal. Újabb dallamrétegek: új stílus és népies dal. Népi hangszerek és együttesek (az előző ismeretek kiegészítése és rendszerezése). Vokális és hangszeres tánczene.</p>

Dalkészlet-javaslatok

Ablakomba, ablakomba; A jó lovas katonának; A kapuba a szekér (lakodalmi); Alkony (kánon); Által mennék én a Tiszán; Apor Lázár tánca; A pünkösdek jeles napján (egyházi népének); Aranyosom hogy vegyelek (lengyel népdal); A szép fényes katonának; Balázsnapi köszöntő; Barbu Lăutarul; Capra; Cinege gágu; Cine mere-n cătănie; Colo sus la răsărit; Csillagok, csillagok; Csillagom, révészem; Csütörtökön este; Ébred már a hajnaltündér (kánon); Édes rózsám, szívem kedvese; Enni, inni (szlovák népdal); Én a hegyre (lengyel népdal); Erdő, erdő; Ettem szőlőt; Ez a malom szép helyen van; Foaie verde matostat; Foaie verde și-o lalea; Frunzulita iasomie; Ia-ți mireasă ziuă bună (lakodalmi); Hegyek, völgyek között állok; Hej páva; Illik a tánc (farsangos); Jaj, de szépen esik az eső; Juhászlegény a határon furulyát; Kocsi, szekér; Lányok ülnek a toronyban; Magas kősziklának; Meghalt, meghalt a cigányok vajdája; Menyasszony, vőlegény (lakodalmi); Nád a házam teteje; Nem bánom, hogy juhásznak születtem; Odakünn az erdőn (német népdal); Pásztorok, keljünk fel (kántáló); Porkahavak (regösének); Plugușorul; Repülj, madár; Sej, Nagyabonyban; Sorcova; Szegény vagyok; Szegénynek születtem; Szék városán verbuválnak; Szépen úszik a vadkacsa; Te álomszuszék ébredj (kánon); Tiszán innen, Dunán túl; Treci ploaie; Tudom, disznót jót öltetek (kántáló, dallama ua., mint Az Istennek szent angyala dallama); Túl a vizen learatták az árpát; Udvaromon jegenyefa; Udvaromon hármat fordult a kocsi; Vadvirágos erdő szélén; Vásárhelyen egy almafa; Zöld erdőben; Zöld fűre szokott a harmat leszállni.

Bárdos L.: *Az árgyélus kis madár, Csöndes kánon, Lám, megmondtam;*

J. Brahms: *Egy édes hangú kismadár;*

Egressy B.: *Ereszkedik le a felhő, Ne menj, rózsám a tarlóra;*

G. Enescu: *Foaie verde firice!*

A. Flechtenmacher: *Hora unirii, Pe o stâncă neagră;*

B. Flies: *Gyermekem, ó, aludjál;*

A. Ivășcanu: *Livada;*

D. G. Kiriac: *Cântec de toamnă;*

Kodály Z.: *Hej, Dunáról fuj a szél, Magas fenyő;*

Liszt F.: *Hajnalozó;*

F. Schubert: *Altatódal, A pisztráng, Már olvad (kánon);*

Szerdahelyi J.: *Magasan repül a daru;*

Vermesy P.: *Pimpimparé 26, 37-43, 49 sz.*

Zenehallgatás - javaslatok

Bartók B.: *Ne menj el, a Gyermekeknek* c. füzetekből: *Cickom, cickom, Anyám, édesanyám, Csillagok, csillagok, Hess páva, Megöltek egy legényt, Fehér László, Ürögi kanásztánc*; a *Hegedű-duók-ból: Párnástánc, Szól a duda; Román táncok* (hegedűre, hegedűzongorára vagy kizsenekarra); *Kolindák* (zongorára, válogatás); *Mikrokozmosz*, VI. füzet: *Hat tánc bolgár ritmusban (2-3.)*; *Cantata profana* (a kolinda szöveg tartalma és zenei részletek);

J. S. Bach: *III. brandenburgi verseny* I. tétel (G-dúr); *IV. brandenburgi verseny* I. tétel (G- dúr), II. tétel (émoll).

L. v. Beethoven: *VI. szimfónia* III. tétel.

G. Bizet: *Carmen* (részletek);

F. Chopin: a *Mazurkák-ból*; Csajkovszkij: *Diótörő, Hattyúk tava* (részletek), VI., *Patetikus szimfónia*, II. tétel;

G. Enescu: *II. Rapszódia*.

E. Grieg: *Peer Gynt* II. szvit: *Solveig dala*;

J. Haydn: *Évszakok* (részletek).

Kájon J.: *Apor Lázár tánca*;

Kodály Z. : *Karácsonyi pásztortánc; Kállai kettős* (kórusra és zenekarra), *Háry János* (részletek a daljátékából);

Liszt F.: *XIV. rapszódia (Magasan repül a daru)*;

W. A. Mozart: *Varázsfuvola* (részletek); Maurice Ravel: *Bolero* (részletek);

G. Rossini: *A sevillai borbély* - nyitány;

F. Schubert: *Pisztrángötös* - IV. tétel;

C. M. v. Weber: *A bűvös vadász* (részletek).

Madrigálok (válogatás: homofon és polifon példák);

Népzenei felvételek (Min. Ed. Inv. sokszorosított szalag és táncházlemezek).

Függelék:

hangnemek tanításához: Intonációs gyakorlatok a tanult hangnemek jellemző dallamfordulataival; hármashangzat-felbontás a dúr és harmonikus moll I., IV. és V. fokára.

Többszólamú és tonális érzék fejlesztéséhez: A szerkesztésmód megfigyelése ismert kánonokban, két- és háromszólamú polifonikus és homofon szerkesztésű művekben.

Improvizációhoz: Ismert népdalból iktassák ki a bővülést, visszaállítva a szimmetrikus arányokat (példa: *Kocsi szekér*). Adott dallamsor megismétlése kvinttel mélyebben és magasabban, zárlati ellentéttel is, ereszkedő kvintelő és visszatérő szerkezet létrehozása adott dallamsorból. Adott dallamsor ismétlése szekund- és terc-szekvenciában.

VIII. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanítási tevékenység

1. Gondolatok, érzelmek és állapotok kifejezése bizonyos zeneművek előadása által

VIII. OSZTÁLY
1.1. Zeneművek vokális és hangszeres, egyéni vagy csoportos előadása dinamikai, agógikai és tempóváltozások figyelembevételével <ul style="list-style-type: none">- gyakorlatok: intonáció, emisszió és ritmikai pontosság- gyakorlatok bizonyos életkorra jellemző zenei nehézségek megoldására- híres zeneművek témáinak előadása- két- és háromszólamú, homofón és polifón kórusművek éneklése- különböző zeneművek előadása osztályban, ünnepségeken, eseményeken, versenyeken
1.2. Bizonyos zeneművek hangszeres előadása*) <ul style="list-style-type: none">- hangszertechnikai és előadási gyakorlatok- egyszerű zeneművek előadása hangszercsoportokkal (blokkflöte, ütős hangszerek)- különböző zeneművek hangszeres kíséretének létrehozása
1.3. Szinkrétikus, művészi megoldások, zene, szöveg, színpadi mozgás, díszlet és jelmez összekapcsolásával <ul style="list-style-type: none">- téli szokásokhoz kapcsolódó kis jelenetek létrehozása- művészi helyzetkép létrehozása bizonyos szociális magatartás bemutatására*)

*) Abban az esetben ha az iskola rendelkezik hangszerekkel és a zenetanár rendelkezik kompetenciákkal ezen a téren.

2. A zenei nyelv kifejezőeszközeinek alkalmazása

VIII. OSZTÁLY
2.1. Több előjegyzésű hangnemek és népi hangsorok alkalmazása <ul style="list-style-type: none">- a hangsorok strukturális felépítése két előjegyzésig, szerkezeti képlet alapján- a moduláció műveletének megfigyelése új vezérhang bevezetése által- különbség a tonális és modális zenei nyelv között
2.2. Transzpozíció alkalmazása <ul style="list-style-type: none">- egy zenemű transzpozíciója a személyes ambitusznak megfelelően- egy zenemű különböző hangnemekben való előadása figyelve a lejegyzésben való különbségekre
2.3. A zenei építkezés (formai elemek) elemeinek alkalmazása <ul style="list-style-type: none">- rondó forma felismerése bizonyos zeneművekben (ABACA)- a tanár vagy diák által megadott zenei részletben használt variációs eljárások- két- és háromrésztes rövid dallamok létrehozása

3. A zeneművek érzelmi, értelmi és szemléleti értékelése

VIII. OSZTÁLY
3.1. Egy zenemű értékének és előadásának felismerése a zenei nyelv és az érzelmi hatás szempontjából <ul style="list-style-type: none">- a zenei nyelv fejlesztésére használt módszerek megfigyelése- egy opera vagy balettrészlet kétféle rendezése közötti különbség összehassalító elemzése- klasszikus zeneművek összehasonlítása könnyűzenei énekekkel- saját előadás videófelvételének kiértékelése

<p>3.2. A zene személyes és csoportos öntudat kialakulásához való hozzájárulásának felfedezése</p> <ul style="list-style-type: none"> - a zene hatásának a megbeszélése a személyiség fejlesztésére - a zene változatos szerepének megfigyelése történelmi, földrajzi, politikai, társadalmi háttér függvényébe - portfólió: a helyi közösségre jellemző zenekultúra témáiból
<p>3.3. Szórakoztató zene bizonyos műfajainak összehasonlítása</p> <ul style="list-style-type: none"> - összehasonlító zenehallgatás - ritmus és dallam változatosságok megfigyelése zenehallgatáson - különböző zenei műfajok irodalmi üzenetének megbeszélése - az értékes klasszikus zene művek és zeneileg értéktelen zeneművek közötti különbségek észrevétele - opera és koncert előadásokon, zenehallgatáson való részvétel, előzetes felkészítés alapján

A tanítás tartalma

Terület	Tartalom
Énekes és hangszeres tevékenységek	<p>Népdalok és műdalok, könnyűzenei darabok egyéni és csoportos, élményt nyújtó éneklése, lehetőség szerint hangszeres kísérettel is. Az egyéni tehetségek kibontakoztatása népdal vagy más műfaj éneklésével. A hangszert ismerő tanulók szerepeltetése előadásokon.</p> <p>Az életkori sajátosságok miatti szorongások feloldása. A tanulók átsegítése a mutálás időszakán.</p> <p>Oldottabb metrikájú parlando, szabadabb rubato és feszes tempo giusto lüktetéssel éneklés további gyakorlása.</p> <p>Ünnepi alkalmakra: egyházi népénekek is.</p>
A zenei kifejezőeszközök, készségfejlesztés és ismeretek	<p>Ritmus</p> <p>A tanult ütemnemek és ritmusképletek gyakorlása, felismerésük a zenehallgatás során.</p> <p>A zenemű karakterét, hangulatát kifejező ritmusféleségek felismerése és gyakorlása (például: induló, gyászinduló, tánc típusok ritmusa és ütemneme stb.).</p> <p>Dallam</p> <p>Ismétlés: a diatonikus hangrendszer kvintmodellje: a hét természetes fokból épült kvintsor tágítása előjegyzésekkel.</p> <p>A tonális rendszer (dúr - moll) bővítése a kvintkörben: két keresztes és két bés hangnemekig.</p> <p>A tempo szerepe az egyes zenei műfajok tételeinek jellemzésénél.</p> <p>A dinamikai árnyalatok és hangszínek (énekhang fajták, hangszerelés) kifejező szerepe a zeneművekben.</p> <p>Többszólamú érzék fejlesztése</p> <p>A polifon és homofon szerkesztésmód tudatos megkülönböztetése a meghallgatott művekben.</p> <p>Formaérzék-fejlesztés</p> <p>Ismétlés: periódus, kis két- és háromtagúság, rondó.</p> <p>A ciklikus műfajok részei: a tétel fogalma. A tételek lehetséges formai felépítése: szonátaforma, dalforma, triós forma, variációs forma, rondóforma.</p>

Terület	Tartalom
A zenei műveltség elemei	<p>A középkor egyházi és világi zenéje (gregorián ének, trúbádúr dal). Reneszánszkor zene: énekes többszólamúság (motetta, madrigál); hangszeres táncok (Palestrina, Lassus stb.). A 16-18. század magyar zenéje: históriás ének, virágének, táncok (Tinódi, Bakfark, Kájoni); egyházi népének: anyanyelvű cantio, protestáns népének. Barokk zene: táncszvit, concerto grosso, fuga, vokálszimfonikus művek (oratórium, passió, mise, kantáta; protestáns korál). Zeneszerzők: Vivaldi, Bach, Händel stb. Műfajok és formák a klasszicizmusban: a szonáta mint műfaj és forma; versenymű, szimfónia. Zeneszerzők: Haydn, Mozart, Beethoven. Opera és balett: a műfaj szerkezete (ismétlés, lásd: VII. osztály). Zeneszerzők: Mozart, Rossini, Verdi, Wagner, Csajkovszkij, Erkel, Bizet, Puccini. Vokális és hangszeres kis formák a romantikában: dal (lied), hangszeres karakterdarabok. Zeneszerzők: Schubert, Schumann, Mendelssohn, Chopin, Liszt. Programzene. Szimfonikus költemény és nagyzenekari szvit. Rapszódia. Zeneszerzők: Brahms, Muszorgszkij, Liszt, Ducas, Debussy, Ravel, Enescu. A népi dallamosság mint a 20. századi zene forrása (népdalfeldolgozások, a zeneművek népi ihletésű témái, népi tárgyú szinpad zene). Zeneszerzők: Sztravinszkij, Bartók, Kodály, Constantinescu, Toduta. A jazz és hatása a 20. század zenéjére, Gerschwin.</p>

Énekelhető témák és dalok - javaslatok

C-dúr: L. v. Beethoven, I. Szimfónia, I.tétel;

F. Schubert: *A hársfa*;

C. M. von Weber: *A bűvös vadász* - a vadászok kara.

a-moll: Grieg - *Solveig dala*.

G-dúr: J. S. Bach: III. brandenburgi verseny, I. tétel, *János Passió* - korál: *Már nyugosznak a völgyek*;

F. Schubert: *A pusztai rózsa*.

e-moll: B. Smetana: *Moldva*.

F-dúr: Erkel F.: *Hunyadi László* - *Meghalt a cselszövő*;

J. S. Bach: II. brandenburgi verseny, I. tétel;

A. Vivaldi *A négy évszak* - *Az ősz* I. és III. tétel;

W. A. Mozart *Varázsfuvola* - Sarastro és Papageno áriája;

G. Verdi *Nabucco* - a rabszolgák kórusa.

d-moll: B. Britten a *Purcell-téma*;

D-dúr: L. v. Beethoven IX. szimfónia - *Örömóda*, *Hegedűverseny* I. és III. tétel;

J. S. Bach *Parasztkantáta* - *Üdv rád és zárókórus*;

J. Haydn *Londoni szimfónia* I. és IV. tétel;

W. A. Mozart *Figaro házassága* - nyitány.

B-dúr: F. Couperin *Aratók*;

W. A. Mozart: *Figaro házassága* - *Cherubino ariettája*.

g-moll: Erkel F. *Bánk bán* - *bordal*.

Énekelhető fúgatémák: J. S. Bach: *Das Wohltemperierte Klavier* I. kötet, á-moll, G-dúr, F- dúr, d-moll, B-dúr; II.kötet: C-dúr, é-moll, D-dúr, h-moll, B-dúr, g-moll.

Zenehallgatás - javaslatok

J. S. Bach: részletek szvitéből, a *Brandenburgi versenyek-ből*; *D-moll toccata és fuga*; preludiumok és fúgák a *Das Wohltemperierte Klavier-ből* (lásd: énekelhető témák); részletek: *Kávékantáta*, *Parasztkantáta*, *Máté Passió*.

Bartók B.: gyermek és női karok, *Cantata Profana* - fuga.

L. v. Beethoven: *D-dúr hegedűverseny*, III. szimfónia - II. tétel, V. szimfónia - I. tétel, VII. szimfónia - III.tétel, IX. szimfónia - II. és IV. tétel.

G. Bizet: a *Carmen-ből* a *Habanera*.

Fr. Chopin: valcerok, polonaise-k;

P. Constantinescu: *Zongoraverseny* (részletek);

P. I. Csajkovszkij: *Anyegin* - Tatjana áriája.

C. Debussy: *Egy faun délutánja* (részletek), zongoradarabok;

P. Ducas: *A bűvészinas*; Erkel: *Bánk Bán - Bordal*, *Hazám, hazám*.

G. Enescu: *Gyermekkori benyomások*, *Falusi szvit*.

G. Gerschwin: *Rapsody in blue*, *Egy amerikai Párizsban* (részletek).

F. Händel: *Judás Makkabeus - Győzelmi dal*, *Tűzijáték-zene* (részletek);

J. Haydn: *Teremtés* (részletek), londoni szimfóniak, I. tétel, IV. tétel.

Kodály Z.: *Molnár Anna* (vegyeskar), *Székelyfonó* (részletek), *Vonósnégyes I. tétel*.

O. Lassus: *Visszhang*.

Liszt F.: *La Campanella*, *Szerelmi álmok*, *Les Préludes*.

L. Marenzio: *Alkony*;

F. B. Mendelssohn: *Dalok szöveg nélkül* (válogatás).

W. A. Mozart: *G-moll szimfónia* - I. és III. tétel, *d- moll zongoraverseny* - I. tétel, *Don Giovanni* (részletek).

M. Muszorgszkij: *Gyermekszoba* (dalok, válogatás), *Bolhadal*.

G. P. da Palestrina: *Már búcsúmat veszem*;

G. Puccini: *Tosca* (részletek);

G. Rossini: *A sevillai borbély - Figaro belépője*, *Rosina áriája*.

F. Schubert: *Dalok* (válogatás); Schumann: *Gyermekjelenetek* (válogatás), Sztravinszkij: *Tűzmadár* (részlet).

g. Verdi: *Rigoletto*, a herceg áriája, *Don Carlos - Fülöp király áriája*, *Trubadúr* - cigány kar. S. Toduța: *Miorița* (részletek).

R. Wagner: *A nürnbergi mesterdalnokok – Walter versenyáriája*.

Függelék:

Dallamhoz: A kottaolvasási és hangnemfelismerési készség fejlesztése intonációs gyakorlatokkal (jellegzetes hangközök, fordulatok, hármashangzat-felbontások). A kottaolvasási gyakorlatok teremtésnek lehetőséget arra, hogy a zenei műfajok megismerése kapcsán minél több témát énekelhessenek a tanulók.

A zenetörténeti ismeretekről: A kerettervben a műfajok megismerése van előtérben, nem a zeneszerzők életrajzi adatai.

A meghallgatásra szánt zeneművek kiválogatásakor is fontos szempont a témák énekelhetősége, hangneme.

Módszertani ajánlások

A tantárgy fő célkitűzése a zene megszerettetése a fiatal nemzedékkel, bátorítás az énekekben való önkifejezésre és a minél változatosabb zeneművek kritikai szellemű hallgatására. A zenei műfajok váltakozására alapozott megközelítés biztosítja a diák számára, hogy felfedezze a szórakoztató zenét a műzene és a népzene mellett.

A zenével való önkifejezés a tanulók szakirányának megfelelő módon differenciáltan kezelt prioritás kell, hogy legyen. Javasoljuk a tanulók pedagógus által vezetett egyéni és kórusban való éneklését, de bátorítani kell a tanár nélküli, egyéni kezdeményezésű megnyilvánulásokat is.

Javasoljuk (lehetőség szerint) a diákok hangszertanulását az iskola, vagy a család által biztosított hangszereken. Dícséretes a hangszertanulás kezdeményezésének megjelenése a romániai iskolai rendszerben, és a jelen program megteremti az első keretet ezen terület fejlesztésére. Megjegyzendő, hogy az európai országok többségében a zenetanulás, jelentős eredményeket felmutatva, mind vokális mind hangszeres ágon folyik.

A hangszerjáték hasznát számos tanulmány említi, melyek kiemelik annak hatását az intellektuális és koncentrációs képességekre, valamint a kezek függetlenítésére, stb. A hangszeroktatás olyan tevékenység, amely – teljesítmény szinten – egyéni gyakorlást és tanár által vezetett egyéni foglalkozást igényel. A hangszerjátékhoz szükséges emelt kompetencia szintre való érkezés, a tantárgynak szánt időkeret miatt (heti 1 óra), a hangszertanítás speciális módszertanának világos megközelítésétől (hasznos a tanár ilyen irányú képesítése), és a diákok otthoni gyakorlásra való motiválásától függ. Jelentős eredményt lehet elérni ütős hangszerek használatával (az „Orff módszer”-ből származó technikák által), elektronikus zongora használatával (egyszerű, fokozatosan fejlesztett repertoárt választva) és/vagy blockflöte, esetleg különböző méretű furulyák (egyszerű technikájú hangszerek) alkalmazásával.

Az iskola kötelessége kezdeményezni a hangszerek vásárlását és használatát: elektronikus orgona, zongora, gitár, ütős hangszerek (hangolható, Orff módszerrel használható, vagy nem hangolható hangszerek, valamint a tanulók által készíttetek), blockflöte, furulyák, népi hangszerek, stb. A zenetanítási tevékenységek keretében, a hangszeres előadásban használatos változatos megoldásokkal szemben, a tanterv a tanár belátására bizza a didaktikai megközelítést és a repertoár kiválasztását (a használt hangszerek, és tudásszintnek megfelelően).

Ajánlott a kórustevékenység megszervezése iskolai (esetleg osztály) szinten, mely a romániai oktatás hagyományát követi. Ezt a tevékenységet támogatnia kell nem csak a szaktanárnak, hanem az intézmény vezetőségének is. A kóruséneklés kiemelt közösségi tevékenység (mind világi, mind egyházi gyakorlatban), különlegesen értékes zeneművekkel rendelkezik, beleértve a nemzeti zeneszerzőiskolák műveit is. Elegendő egyszerű két- és háromszólamú egy-neműkari feldolgozás létezik a négyzólamú vegyeskari művek mellett, melyek (a fiúhangok késői érése miatt) a gimnáziumok tanulói által nehezen énekelhetők. Létezik olyan ünnepi (Karácsonyi, Újévi) hagyomány, mely jellegzetes vokális énekcsoportot szolgált meg és melyben az együttlét örömeinek kifejezése, a gyermekek számára szervezett értékes művészeti események elvezetnek a csoport összekovácsolódásához, az egyéni és közösségi megelégedettség érzésének kialakulásához, és más szocio-kulturális előnyökhöz.

Az osztálynak megfelelő nehézségi szinten ösztönözni kell, a zeneórákon belül, a teljes osztály részvételével, a szinkretikus művészeti események megrendezését (a díszlet és jelmezek elkészítését segíthetik más tudományágak: képzőművészet, technológiai oktatás).

A kulturális és ízlésbeli (egyéni) sokféleség megértésének pozitív hatása van a tanulók közösségbe való integrációjában. A földrajzi terület és egy etnikai kisebbség jellegzetes történelmi hagyományainak megőrzésére és/vagy felelevenítésére tett erőfeszítés, a különlegesen gazdag dal és táncrepertoár alkalmazásának lehetőségével, zenei téren is ünnepi pillanatot teremt. Bizonyos közösségekhez/kisebbségekhez való tartozás tudatosítása által kulturális és lelki gazdagodás érhető el.

A zenei nyelvezet fogalmai igen fontosak a művészi munkák vizsgálati eszközeiként, a jellegzetes nyelvi szerkezet megértési módozataiként. Ezek azonban nem öncélúak, azt a módot képviselik, amellyel a fiatalok hozzáférnek egyes zeneművek megértéséhez, értékeléséhez.

Jelen tanterv javasolja bizonyos művészeti területek, heteronom és interdiszciplináris szempontok szerinti megközelítését, amely hozzá járul a 3. általános kompetencia megszerzéséhez. Ezeket a témákat újra lehet tárgyalni, más szinten, a következő években. A javasolt megközelítéssel összekapcsolva tematikus zenehallgatást ajánlunk, melyet orientatív jellegű anyagnak kell tekinteni és a fiatalok

reakciójának és a tanár stratégiájának megfelelően bemutatható csak részben, vagy teljesen. A zenehallgatás anyagára tett javaslatok alátámasztják a 3. általános kompetenciánál javasolt interdiszciplináris szempontokat. Ösztönözzük a zenehallgatásra szánt darabok vokális és/vagy hangszeres előadásra való átvételét.

Hangi vagy hallási problémával küzdő tanulók esetében a hangsúlyt a ritmustanításra helyezzük. Így aktív részvétellel, ritmuskísérettel játszva (egyszerű ritmushangszereken, testhangszerekkel) vagy vezénnyel (a zenei tevékenység összehangolására), ezek a tanulók is bekapcsolódhatnak az előadók csoportjába, hozzájárulva a csoportos zenei események sikeréhez, elkerülve a közösségből való kizáródást, a tantárggyal szembeni visszautasítást és félelmet. Ezen gyerekek számára a zenei tevékenység hangszeres megközelítése a zene felé való közeledést és annak felértékelődését jelenti, mely igen fontos elem, ha csak a fiúk pubertás kori hangváltozását említjük, mely megzavarja az intonációjukat, általában 12 – 16 éves korban.

Javasoljuk a zenetanár és fizikatanár tevékenységének összehangolását a rezgések keletkezésére és terjedésére vonatkozó kérdések tisztázására, valamint a biológia tanárral való közreműködést a rezgések érzékelésére és azoknak az emberi szervezetben történő hangingerré való átváltozásának megértésére.

Javasoljuk az egyéni és csoportos identitás megközelítésének összekapcsolását az *Ember és társadalom* tantervi területen szerzett ismeretekkel.

Mivel számos iskolában biztosított az internet kapcsolat lehetősége és az informatikai laboratórium használata, bizonyos zeneórákat ezekben a termekben lehetne megszervezni azzal a céllal, hogy a tanulási tevékenységekben alkalmazzák a szoftvereket.

A tanulók értékelése változatos módon, a teljes tanévben történik, vizsgálva a vokális és/vagy hangszeres képességeket; a meghallgatott zeneművekben fellelhető jellegzetességek megfigyelésének képességét; a meghallgatott zeneművek értékelésére vonatkozó érvelést; az egyéni repertoárjavaslatot. Az elsajátított zenei kifejezőeszközök használatának felmérése lehetőség szerint gyakorlati tevékenységgel történjen, énekre vagy zenehallgatásra legyen alapozva, elkerülve meghatározások, technikai osztályozások írásbeli teszt formájában történő felmérését.

Grup de lucru

Éva Nagy	Ministerul Educației Naționale
Miklós Tünde Kállay	Colegiul de Muzică Sigismund Toduță, Cluj Napoca
Éva Péter	Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca
Ildikó Szabadi	Liceul Teoretic Apáczay Csere János, Cluj Napoca
Árpád Székely	Liceul Teologic Reformat, Cluj Napoca
Aranka Iuhos	Liceul de arte plastice Romulus Ladea